

30. juni 2016

Axelborg, Axeltorv 3
1609 København V

T +45 3339 4000 E info@lf.dk
F +45 3339 4141 W www.lf.dk

Brexits betydning for den danske fødevareklynge

Briterne stemte for at forlade EU. Konsekvenserne for den danske fødevareklynge og eksporten til Storbritannien er usikker. Der er flere faktorer, der kan få betydning for de danske fødevarevirksomheder.

Afstemningsresultatet påvirker økonomien med det samme

Usikkerhed og kraftigt fald i britiske pund

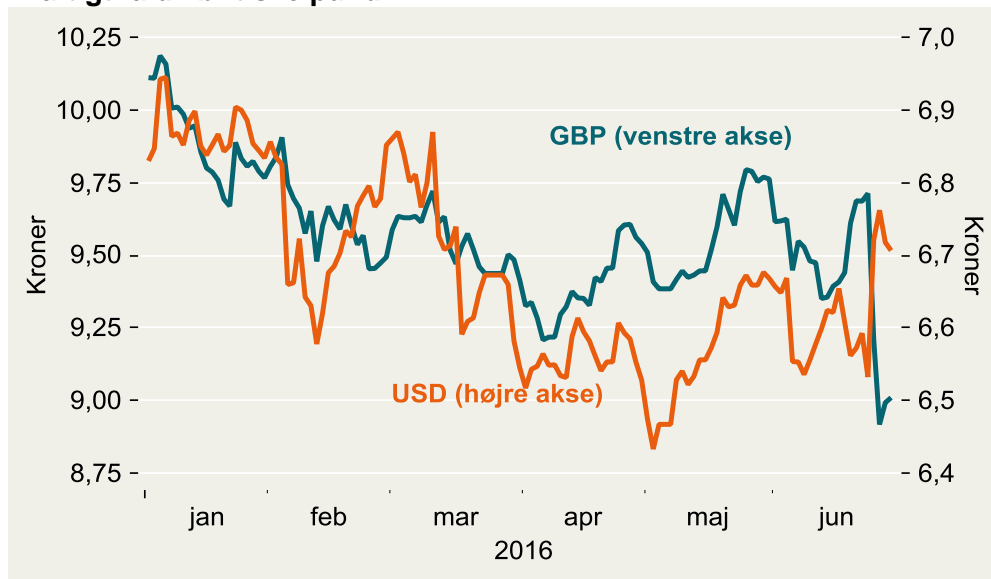
Den øjeblikkelige konsekvens af briternes ønske om at forlade EU har været et kraftigt fald i pundet, som betyder lavere indtjening på eksporten til Storbritannien. Den danske fødevareklynge eksporterede sidste år for 12,9 mia.kr. til Storbritannien og stod dermed for en tredjedel af Danmarks vareeksport til UK. Eksporten skaber ca. 13.000 danske arbejdspladser.

Det umiddelbare fald på ca. 8 pct. i det britiske pund reducerer den danske fødevareklynge eksportindtjening med ca. én milliard kroner. På nogle varer kan prisen (i pund) hæves, uden at efterspørgselseffekten bliver for kraftig og nogle varer vil kunne afsættes på andre markeder, så den faktiske effekt bliver noget mindre. Dertil kommer, at en række andre valutaer, der betragtes som sikker havn, fx den amerikanske dollar, er steget i forhold til kroner, hvilket kan give lidt højere indtjening på de eksportmarkeder, hvor der afregnes i dollar.

Det britiske pund kan godt falde yderligere. Storbritannien har et betydeligt handelsbalanceunderskud og det i kombination med lavere renter og lavere vækst kan presse pundet yderligere ned i de kommende måneder. Faldet i pundet vil gradvist bidrage til at genoprette Storbritanniens konkurrenceevne, da britiske varer og serviceydelser alt andet lige bliver relativt billigere. På sigt ventes pundet at rette sig, da det ikke er fundamentalt overvurderet.

Den store usikkerhed om hvad der nu skal ske har også ført til betydelige fald på aktiemarkederne. S&P har sænket Storbritanniens kreditvurdering fra AAA til AA som konsekvens af ”risikoen for et mindre forudsigeligt, stabilt og effektivt politisk setup for UK”. Usikkerhed og fald i aktivpriser påvirker investerings- og forbrugslysten negativt. Det skærer toppen af vækstudsigterne på vores nære eksportmarkeder i de kommende måneder og måske år. I den kommende tid må de fleste internationale institutioner mv. forventes at nedjustere deres vækstskøn for UK og EU, herunder også Danmark. Vi forventer en mild recession i Storbritannien i andet halvår 2016 og ser en risiko for at recessionen spreder sig til EU og Danmark.

Kraftigt fald i britiske pund

Kilde: Macrobond, Danmarks Nationalbank.

Aktivering af Lissabontraktatens paragraf 50

Storbritannien skal formelt bede om at træde ud af EU før Lissabontraktatens paragraf 50 om udtrædelse af unionen træder i kraft. Fra det tidspunkt har Storbritannien og EU så to år til at forhandle en aftale på plads. En aftale skal dække mange områder og kan tage lang tid at forhandle. Hvis en aftale ikke er på plads inden for to år, så forlader Storbritannien EU uden en aftale, med mindre begge parter er enige om at forlænge forhandlingerne. Hvis der ikke er en aftale, så falder samhandlen med EU tilbage på WTOs "Most Favoured Nation" principper, som ikke er specielt favorable. Alene risikoen for, at Storbritannien to år efter aktivering af artikel 50 kan stå uden en handelsaftale med EU, vil få virksomheder til at udskyde investeringer i landet.

Det vides ikke, hvem der kommer til at lede Storbritannien igennem forhandlingerne. David Cameron har meddelt, at han træder tilbage og en afløser vil være fundet senest 9. september. Lissabontraktatens paragraf 50 vil sandsynligvis først blive aktiveret derefter.

Herhjemme har regeringen nedsat en række *task forces*, der straks går i gang med at afdække de danske interesser og sikre den danske interessevaretagelse bedst muligt. Landbrug & Fødevarer sidder med i en *task force* nedsat af Miljø- og Fødevarerministeriet. Interessevaretagelsen for den danske fødevarerklunge må forventes i høj grad at gå igennem den danske regering.

Nedenfor er skitseret tre mulige scenarier for det videre forløb. Sandsynlighederne (i kursiv) er vores vurdering.

Tre mulige scenarier

- **Best case** (20 pct. sandsynlighed)

Storbritannien forbliver medlem af EU

Lissabontraktatens paragraf 50 bliver aldrig aktiveret og Storbritannien forbliver medlem af EU. EU giver Storbritannien nogle flere indrømmelser, hvorefter der afholdes en ny folkeafstemning med flertal for at blive. Dette er den pragmatiske løsning, som mange i Storbritannien ønsker. Retorikken er

hård i øjeblikket, men denne løsning har trods alt mange fordele for begge parter. Den britiske folkeafstemning er desuden kun vejledende, så der er intet i vejen for, at britiske politikere kan vælge at bruge den til at få indrømmelser i stedet for at bruge den til at forlade EU. Et problem for EU er at andre lande efterfølgende kan blive fristet til at afholde lignende folkeafstemninger for at få særlige vilkår.

Brexit med handelsaftale

- **Hovedscenarie (75 pct. sandsynlighed)**

Storbritannien aktiverer paragraf 50 i efteråret og der indgås i løbet af de efterfølgende to år en handelsaftale mellem EU og Storbritannien. Der er forskellige modeller en EU-UK handelsaftale kan læne sig op ad; den norske model, den schweiziske model og en helt tredje vej (se mere nedenfor). I bedste fald vil samhandlen med UK være stort set uforandret, men der er risiko for øgede administrative byrder samt told.

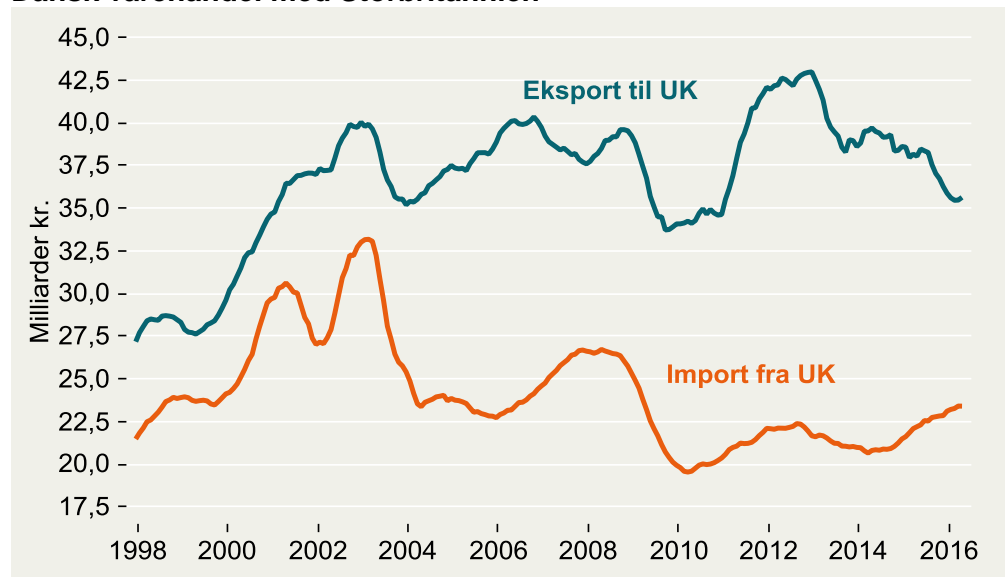
Hvis Storbritannien forlader EU, så er det risiko for, at Skotland vil afholde en ny afstemning om uafhængighed, så de kan forblive medlem af EU. I så fald vil Nordirland muligvis gøre det samme. Det vil medføre fornyet uro og påvirke investeringslysten negativt.

Brexit uden handelsaftale

- **Worst case (5 pct. sandsynlighed)**

Storbritannien aktiverer paragraf 50, men en ny handelsaftale er ikke på plads efter to år. En handelsaftale kræver enstemmighed blandt de resterende 27 EU-lande og det kan vise sig at blive svært at lave en aftale, der stiller alle tilfredse, på blot to år. Imidlertid kræver en forlængelse af forhandlingsperioden ud over de to år også enstemmighed. Hvis det ikke opnås, så står Storbritannien automatisk uden for EU uden nogen handelsaftale. En ny handelsaftale (og muligvis også en række andre aftaler) skal så forhandles på plads efterfølgende. Dette vil kunne blive et meget kaotisk forløb med store konsekvenser for især Storbritannien mht. investeringer, vækst og beskæftigelse.

Dansk varehandel med Storbritannien

Kilde: Macrobond, Danmarks Statistik.

Hvordan kan en handelsaftale se ud?

Det er i langt de flestes interesse, at sikre en god løsning, der kan sikre at den tætte samhandel med Storbritannien kan fortsætte stort set upåvirket. Den bedste løsning på handelsområdet vil være, at Storbritannien forbliver en del af det indre marked. Det vil sandsynligvis kræve, at Storbritannien er villige til at give sig på andre områder, som fx arbejdskraftens frie bevægelighed og bidrag til EU budgettet.

Den norske model...

En mulig model er den såkaldte **norske model**. Norge er (som Island og Liechtenstein) medlem af European Economic Area (EEA). Norge er derved med i store dele af det indre marked uden at være en del af EU. De har dog høje toldsatser på en række fødevarer. Der er ikke tradition for en høj told i Storbritannien, så det vil de sandsynligvis afholde sig fra. Det kan dog ikke afvises, at Storbritannien vil indføre en mindre told på nogle fødevarer for at beskytte hjemmemarkedet. Hjemmemarkedet kan også beskyttes ved at gøre det administrativt tungere at eksportere til Storbritannien, fx ved at regler om fødevarer sikkerhed justeres i forhold til det der gælder i EU. EEA-medlemmer skal følge de fleste regler for det indre marked, men uden at have stemme- eller vetoret i forhold til, hvordan reglerne udformes. EEA-medlemmer bidrager til EU-budgettet og er også nødt til at acceptere den frie bevægelighed for personer.

Den schweiziske model...

Den **schweiziske model** er en række bilaterale aftaler der giver adgang til det indre marked, men kun i mindre grad adresserer ikke-toldmæssige hindringer. Den schweiziske model bygger på accept af den frie bevægelighed for personer, et betydeligt bidrag til EU's udgifter og efterlevelse af størstedelen af reglerne for det indre marked.

Eller frihandelsaftale...

En **tredje vej** kan være en udvidet frihandelsaftale. Denne type aftale giver mindre adgang til det indre marked. Fx giver frihandelsaftalen mellem EU og Canada ikke toldfri adgang for alle varer og dækker ikke alle sektorer. Igen skal EU-reglerne naturligvis accepteres, når der eksporteres til EU.

Tre forskellige handelsaftaler

	Norsk model	Schweizisk model	Frihandelsaftale
Fuld adgang til det indre marked	Ja	Nej	Nej
Bidrag til EU budgettet	Ja	Ja	Nej
Accept af arbejdskraftens frie bevægelighed	Ja	Ja	Nej
Indflydelse på EU regler	Nej	Nej	Nej

Note: Grøn markerer, at Storbritanniens ønsker/interesser opfyldes. Rød markerer, at Storbritanniens ønsker helt eller delvist ikke opfyldes.

En toldmur kan ikke udelukkes

Vil Storbritannien beskytte landbruget med en toldmur?

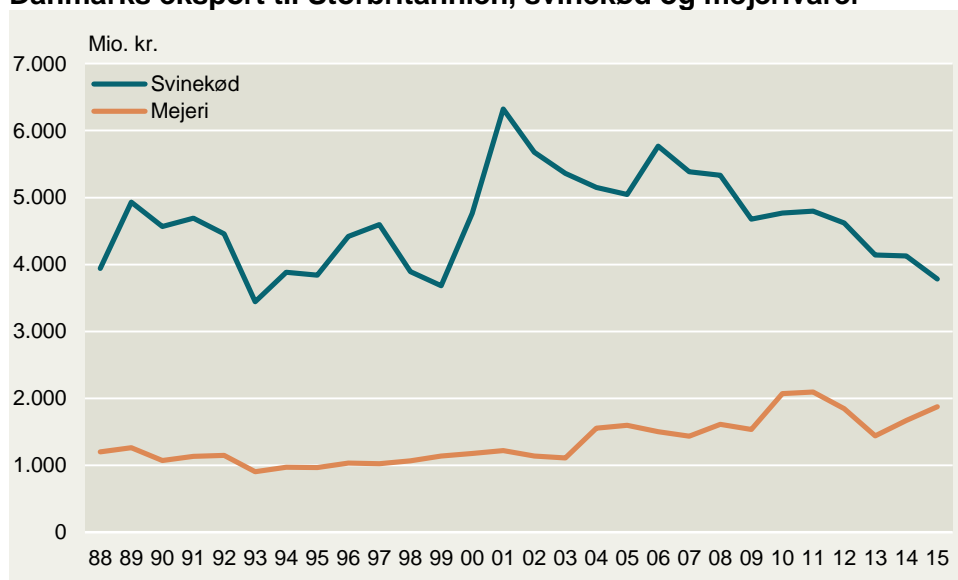
De britiske landmænd mister deres EU-støtte når Storbritannien træder ud. EU-støtten udgør i øjeblikket lidt over halvdelen af landbrugets indkomst og kan altså ikke uden videre fjernes. EU-støtten kan erstattes af en national støtte, hvilket det britiske landbrug er blevet stillet i udsigt. Men den kan også erstattes med en beskyttelse af det britiske hjemmemarked eller en kombination af de to. Der er i kampagnen op til valget blevet lovet mange

penge til fx sundhedsvæsnet, så det bør ikke tages for givet, at EU-støtten automatisk bliver erstattet af en national støtte.

Tilhængerne af Brexit har i deres kampagne stillet i udsigt, at der bliver 350 mio. pund ekstra om ugen til sundhedssystemet. Efter valget har de dog haft travlt med at nedjustere forventningerne. Det såkaldte 350-mio-pund-om-ugen argumentet er beregnet ud fra bruttobidraget til EU før rabat. The Treasury Committee konkluderer, at hvis alle der modtager støtte gennem EU skal beskyttes ved en Brexit, så vil der kun være 110 mio. pund per uge til andre prioriteter.

De samlede udbetalinger fra EU til Storbritannien var på 4,8 mia. pund i 2015 svarende til ca. 0,7 pct. af den britiske offentlige sektors løbende udgifter. Heraf var 3,1 mia. pund relateret til CAP'en og 1,2 mia. pund fra strukturfondene (jf. bilag om Storbritanniens budget og EU-støtte). Hvis der skal skæres i det offentlige budget, så er landbrugsstøtten altså et sted, hvor der kan være en del penge at hente.

Danmarks eksport til Storbritannien, svinekød og mejerivarer

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks statistik

*EU-budget, kvoter mv.
påvirkes*

Der er mere end samhandlen med Storbritannien på spil

Storbritannien har været en god alliancepartner for Danmark i mange sammenhænge. Balancen i EU forskubbes nu. På nogle områder kan det vise sig, at det bliver sværere, at finde opbakning til danske synspunkter. Det gælder blandt andet på det finansielle område, hvor den britiske kommissær, Jonathan Hill, allerede er trådt tilbage.

Da Storbritannien er nettobidragyder til EU skal nogle udgifter på EU-budgettet reduceres, alternativ skal nogle medlemslande betale lidt mere.

På en række områder er Storbritannien med i kvotesystemer (fx CO₂-kvotebelagte sektorer og fiskeri). Her kan ske en omfordeling af kvoter, hvilket forhåbentlig vil kunne ske på en sådan måde, at Danmark ikke stilles dårligere.

Der er kræfter i EU, der mener, at det er nødvendigt at statuere et eksempel, så andre lande ikke ønsker at forlade EU. Det kan vise sig så besværligt at forlade EU, at det i sig selv er nok. Ellers skal der kæmpes for at samhandlen sikres og friholdes fra unødvendige stramninger.

Bilag: Storbritanniens budget og EUs landbrugsstøtte

Facts fra Briefing paper 06455 House of Commons Library

- På nær et enkelt år (1975) har Storbritannien alle år være netto bidragsyder. I 2014 var UK tredje størst nettobidragsyder (7,1 mia. €). Målt per indbygger lå Storbritannien som nummer 8 med 110€. Danmark lå med 177€ på en fjerdeplads.
- I 2015 var Storbritannien bruttobidrag på 12,9 mia. £ UK modtog 4,5 mia. pund fra EU heraf var 3,1mia. relateret til CAP'en og 1,2 mia. til strukturfondene. Nettobidraget var dermed knap 8,5 mia. pund.
- Disse tal omhandler kun overførsler til den offentlige sektor. Overførsler til private og NGO'er estimeres til at ligge i omegnen af 1,25 mia. pund. De samlede udbetalinger fra EU på 4,8 mia. pund svarer til ca. 0,7 pct. af den offentlige sektors løbende udgifter (Udgifter hentet fra The Treasury).

Facts fra Briefing paper 06091 House of Commons Library

- 350 millioner pund om ugen argumentet er beregnet fra bruttobidraget før rabat. The Treasury Committee konkluderer, at hvis alle der modtager støtte gennem EU skal beskyttes ved en Brexit, så vil der være 110 mio. pund per uge til andre prioriteter.

Facts fra Briefing paper 07213 House of Commons Library

- Rapporten refererer en undersøgelse omhandlende årene 2008/09. Her modtog Nordirland 204£, Wales 163£ Skotland 118£ mens England modtog 52£ pr indbygger. Tages højde for nationernes bidrag til EU's budget finder rapporten et netto-bidrag på 72£ og 2£ pr indbygger for England og Skotland mens Nordirland og Wales er netto modtager med hhv. 160£ og 74£. For UK som helhed var nettobidraget på 48£ pr indbygger.
- Søjle 1 midler er allokeret med 65,5 pct. til England i perioden 2014-2020 mens Nordirland modtager 9,2 pct., Skotland 16,3 pct. mens Wales modtager 9 pct. af midlerne. For søjle to midler er procenterne noget højere for Wales og Skotland og tilsvarende noget mindre for England og Nordirland. Søjle 2 midler til landbrug har i stor stil krav om miljøforanstaltninger. Søjle 2 midler anvendes også til støtte af turisme, bredbånd og SME.

Landbrug & Fødevarer

Axeltorv 3 T +45 3339 4000 E info@lf.dk
1609 København V F +45 3339 4141 W www.lf.dk

Yderligere kontakt

Frank Øland 20 123 789 frha@lf.dk
Finn Christensen 3339 4029 fch@lf.dk
Lars-Bo Jacobsen 3339 4472 lbja@lf.dk